

Ernest Hemingway

Gã Vỡ Sĩ

Dịch Giả: Phạm Viêm Phương

Ernest Hemingway (1899-1961) sinh ở Oak Park, Illinois. Ông làm nhiều nghề lặt vặt mưu sinh từ trẻ, nên không học đại học được, trước khi trở thành phóng viên cho tờ Star ở Kansas City. Ông làm tài xế cứu thương ở mặt trận Ý, rồi làm lính tác chiến trong Thế Chiến I, bị thương và được thưởng huy chương . Sau này ông còn tham dự hai cuộc chiến nữa là Nội Chiến Tây Ban Nha và Thế Chiến Thứ II với tư cách phóng viên chiến trường.

Sau thế chiến, ông sống ở Âu châu một thời gian và trở thành nhà văn. Những tác phẩm lớn của ông ra đời và đưa ông lên vị trí nhà văn hàng đầu : The Sun Also Rises (Mặt Trời Vẫn Mọc), A Farewell to Arms (Giã Từ Vũ Khí) , For Whom the Belle Tolls (Chuông Nguyện Hồn Ai)...Lối viết đơn giản, trùng lặp cứ như điệp khúc một bài nhạc trở thành nét độc đáo của ông và được nhiều người bắt chước, đến độ các nhà xuất bản thỉnh thoảng lại nong

niệt giới thiệu " một Hemingway mới " mỗi khi xuất bản tác phẩm của một nhà văn trẻ triển vọng nào đó.

Chủ đề chính của ông là chiến tranh, đấu bò và những môn thể thao mạnh bạo, có đổ máu. Ông cho rằng ở những bối cảnh đó, nhân vật phải tự bộc lộ và chịu đựng những thử thách ghê gớm nhất. Vấn đề của nhân vật của ông chẳng phải là thắng hay thua, mà là cách ứng xử, phản ứng, vì thực ra thất bại ở góc cạnh này có thể lại là chiến thắng ở góc khác.

Truyện ngắn của ông cũng khá nhiều, và đã để lại một dấu ấn riêng ở thể loại này. Năm 1952, ông xuất bản cuốn The Old Man and The Sea (Ông Già và Biển Cả) và đoạt giải Pulitzer. Năm 1954, giải Nobel trao cho ông cũng chỉ là sự vinh danh cho một hào quang đã sẵn có.

Ông tự sát (người ta kết luận như thế) năm 1961 và tác phẩm cuối cùng của ông , A Moveable Feast - một tập bút ký về Paris - được xuất bản năm 1964.

Nick đứng dậy. hấn không hề gì. Hấn nhìn dọc đường xe lửa theo toa xe chạy khuất dần ở một khúc quanh. Hai bên đường rầy đều có nước, rồi tới đầm lầy mọc đầy lác diệp tùng.

Hấn sờ đầu gối. Cái quần bị rách, da bị trầy. Bàn tay hấn bị

chà sát, cát và bụi tham bám đầy móng tay. Hấn ra khỏi bờ đường rầy, xuống bờ dốc thoải tới mí nước và rửa tay. Hấn rửa cẩn thận trong nước lạnh, moi sạch đất cát trong móng tay. Hấn lại quỳ xuống và rửa đầu gối.

Thằng cha gác thắng xe lửa khốn nạn. Một ngày kia thế nào mình cũng tóm được lão. Thế nào lão cũng biết tay mình. Lão chơi đều thật.

- Lại đây nè, nhóc- lão nói - Có cái này cho mày nè.

Hấn đã bị gạt. Thật là trò ngớ ngẩn. Sẽ không bao giờ chúng lừa mình kiểu đó được nữa.

- Lại đây nè, nhóc. Có cái này cho mày nè rồi, binh, hấn té bò xoài cạnh đường rầy.

Nick dụi mắt. Một cục u to tướng nổi lên ở đó. Chắc mắt mình bị bầm, được rồi. Nó đau lên rồi. Cũng tại thằng cha gác thắng quái quỷ.

Hấn đưa ngón tay sờ rầm cục u trên mắt. Thôi được, chỉ là bầm mắt thôi. Chỉ bị có thể thôi. Cũng rẻ chán. Hấn mong nhìn rõ được nó. Nhìn trong bóng nước thì không được. Trời đã tối mà hấn chẳng ở gần khu dân cư nào cả. Hấn chùi tay vào quần và đứng dậy rồi ngược dốc lên đường rầy.

Hấn đi theo đường rầy. Nó được rải đá cẩn thận nên cũng dễ đi, sỏi và cát lèn đầy giữa các thanh nối, làm lỏ đi vững

chắc. Nền đường phẳng phiu cứ như một đường cao chạy thẳng qua đầm lầy. Nick cứ đi tới. Hắn phải đến một nơi nào đó.

Nick đã đu lên toa xe chở hàng khi nó chạy chậm lại lúc qua sân ga Walton. Chuyển tàu, với Nick trên đó, đã vượt Walkakas khi trời bắt đầu sụp tối. Bây giờ chắc hắn đang ở gần Mancelona. Ba hay bốn dặm vượt đầm lầy. Hắn đi theo đường rầy, tính toán bước chân sao để đặt đúng trên lớp đá giữa hai thanh nối, khu đầm lầy trông ma quái với mù sương đang bốc lên. Mắt hắn đau nhức và bụng thì đói. Hắn cứ bước đi, bỏ sau lưng mấy dặm đường rầy. Hai bên lúc nào cũng chỉ là đầm lầy.

Phía trước là một cây cầu. Nick vượt qua nó, tiếng giày kêu om om trên sườn sắt. Mặt nước phía dưới hiện ra đen ngòm trong khoảng hở giữa hai thanh nối. Nick đá một cây đinh đường rầy bị sút ra và nó rơi tòm xuống nước. Vượt qua cầu là những ngọn đồi cao và đen cặp hai bên đường rầy. Trên con đường tuốt đàng kia, Nick nhìn thấy ánh lửa. Hắn dè dặt tiến lại gần ánh lửa. Đống lửa nằm lệch một bên, dưới bờ dốc. Hắn chỉ thấy ánh sáng bốc lên từ đó. Con đường chỗ này phân nhánh và chỗ lửa đốt, khung cảnh như rộng ra mở tới ven rừng. Nick cẩn thận thả xuống bờ dốc và đi xuyên rừng cây tiến về hướng đống

lửa. Đó là một rừng sồi, và những trái sồi kêu ào ào dưới chân khi hắn bước lên lối giữa các gốc cây. Đồng lửa giờ đã thấy rõ, gần ngay cạnh bìa rừng. Có một người đàn ông ngồi cạnh đó. Nick đứng sau một thân cây và nhìn. Ông ta có vẻ như chỉ có một mình, ngồi đó hai tay ôm đầu nhìn ngọn lửa. Nick bước ra và đi về hướng đồng lửa. Người đàn ông vẫn ngồi đó nhìn lửa. Khi Nick đến sát bên, ông ta vẫn không động đậy.

- Xin chào !- Nick lên tiếng.

Ông ta ngược lên.

- Mất sao bầm tím vậy ? - ông ta hỏi.

- Thằng cha gác thắng xe lửa tổng tôi lột xe.

- Cái xe chở hàng đó hả ?

- Phải.

Tôi có thấy thằng cha đó - ông ta nói - Xe chạy qua đây chừng tiếng rưỡi rồi. Thằng chả đi lơn tơn trên mui, vỗ vỗ tay hát hò lung tung.

- Đúng cha chó đẻ đó ! - Tổng chú lột xe chắc thằng chả khoái dữ - ông ta nói nghiêm trang.

- Tôi sẽ tổng thằng chả lại.

- Rình lúc nào xe chạy qua phang cho thằng chả một cục đá - ông ta cố vấn.

- Tôi sẽ tóm cổ thằng chả.

- Chú ngầu dữ ha ?
- Đâu có - Nick đáp.
- Bọn trẻ như chú thằng nào cũng ngầu.
- Mình đành phải ngầu thôi - Nick nói.
- Thì vậy.

Ông ta nhìn Nick và mỉm cười. Trong ánh lửa, Nick thấy mặt ông ta méo mó. Sống mũi gãy, mi mắt rách, đôi môi kỳ cục. Nick không nhận ra điều đó ngay, hắn chỉ thấy khuôn mặt đó quái lạ và thương tật. Da mặt có màu mát tím, nhìn dưới ánh lửa thấy thất kinh.

- Thấy mặt tôi ghê quá hả ? - ông ta hỏi.

Nick bối rối, anh đáp :

- Chắc vậy.
- Coi nè! - ông ta giở cái nón kết ra.

Ông ta chỉ còn một vành tai. Nó dầy cui và bẹp dí vào sọ. Chỗ vành tai bên kia chỉ còn một mẩu thịt.

- Thấy ai như vậy chưa ?
- Chưa - Nick đáp. Nó làm hắn phát ớn.
- Tôi chịu được nó - ông ta nói - Chú không nghĩ rằng tôi có thể chịu được nó sao ?
- Đương nhiên !
- Chúng nó cứ đâm tôi đến gãy tay thôi - ông ta nói - Chúng chẳng làm gì được.

Ông ta nhìn Nick :

- Ngồi xuống đi. Muốn ăn không ?
- Đừng quan tâm ! - Nick đáp - Tôi sẽ đi vào thị trấn.
- Nghe nè - ông ta nói - kêu tôi bằng Ad.
- Được rồi !
- Nghe nè - ông ta nói tiếp - Tôi không hoàn toàn bình thường đâu.
- Có chuyện gì ?
- Tôi điên.

Ông ta đội mũ lên. Nick thấy mắc cười .

- Thấy ông cũng bình thường mà .
- Không có đâu. Tôi điên. Nghe nè, chú có bao giờ điên không ?
- Chưa - Nick đáp - Làm sao ông điên vậy ?
- Tôi đâu có biết - Ad nói - Khi mắc cái vụ này thì biết gì được . Chú biết tôi mà, phải không ?
- Không biết.
- Tôi là Ad Francis.
- Chúa ơi !
- Không tin hả ?
- Không.

Nhưng Nick biết chắc là ông ta nói thiệt.

- Chú biết tôi đánh tụi nó cỡ nào không ?

- Không - Nick đáp.

- Tim tôi chậm lắm. Chỉ bốn mươi nhịp một phút thôi. Thử coi.

Nick ngằn ngừ.

- Thử đi - ông ta cầm tay hắn - Cầm cổ tay tôi đi . Để ngón tay chỗ này nè.

Cổ tay ông ta to, các bắp thịt nổi gồ lên. Nick cảm được nhịp đập chậm rãi dưới ngón tay mình.

- Có đồng hồ không ?

- Không.

- Tôi cũng không - Ad nói - Không có đồng hồ thì chẳng được cái tích sự gì.

Nick bỏ tay ông ta ra.

- Nghe nè - Ad nói - cầm lấy đi. Chú đếm nhịp còn tôi đếm tới sáu mươi.

Nhận được nhịp chậm chạp dưới đầu ngón tay. Nick bắt đầu đếm. Hắn nghe ông ta cùng đếm thong thả, một, hai, ba, bốn, năm...lớn giọng dần.

- Sáu mươi. - Ad kết thúc - một phút rồi. Chú đếm được bao nhiêu ?

- Bốn mươi - Nick đáp

- Vậy đó - Ad nói sung sướng - Nó không bao giờ nhanh hơn.

Một người đàn ông bước xuống bờ dốc đàng kia, vượt qua khoảng trống tiến về phía đồng lửa.

- Chào Bugs - Ad nói.

- Chào !-Bugs đáp. Đó là giọng người da đen. Coi cái tướng đi thì Nick biết đó là người da đen. Anh ta đứng lom khom bên ngọn lửa, quay lưng về phía họ. Rồi anh ta thẳng lưng lên.

- Bạn tôi, Bugs - Ad nói - Nó cũng điên luôn.

- Hân hạnh được gặp - Bugs nói - Ông từ đâu tới ?

- Chicago - Nick đáp.

- Đó là thành phố đẹp - anh da đen nói - Ông tên là gì nhỉ ?

- Adams, Nick Adams

- Nó nói nó chưa từng điên bao giờ, Bugs - Ad nói.

- Đời nó còn dài mà - anh da đen nói - Anh đang giở một gói gì đó ra bên đồng lửa.

- Chừng nào mình ăn đây, Bugs? - Gã vỗ sĩ hỏi.

- Ngay bây giờ.

- Đói không, Nick.

- Đói muốn khùng luôn.

- Nghe hông, Bugs ?

- Tao nghe hầu hết những chuyện đang nói.

- Tao đâu hỏi mày vụ đó.

- Được. Tao có nghe ngài ấy nói.

Anh ta đặt những miếng thịt vào chảo. Khi chảo nóng, mỡ lèo xèo, Bugs lom khom trên đôi chân dài ngằng bên đồng lửa, trở mặt mấy miếng thịt và đập trứng bỏ vào, nghiêng chảo qua bên này rồi bên kia cho mỡ thấm đều vào trong.

- Ông vui lòng xắt bánh mì trong cái túi kia ra được không, ông Adams ? - Bugs quay mặt lại nói.

- Được thôi.

Nick thò tay vào túi lấy ra một ổ bánh mì. Hắn cắt ra sáu khoanh. Ad nhìn hắn và nghiêng người tới trước.

- Đưa dao đây cho tôi, Nick - ông ta nói.

- Không, đừng - anh da đen chặn lại - Giữ lấy dao, ông Adams.

Tay võ sĩ ngồi lại như cũ.

-Đưa bánh mì cho tôi, ông Adams - Bugs nói. Nick mang lại.

- Anh có thích chấm bánh mì với mỡ chiên thịt không ? - anh da đen hỏi.

- Dương nhiên rồi !

- Có lẽ mình nên đợi một lát. Lúc cuối bữa thì hay hơn.

Anh da đen đặt một lát thịt lên một miếng bánh mì rồi gạt thêm một quả trứng lên đó.

- Kẹp lại thành sandwich, được không , rồi đưa cho ông Francis.

Ad nhận miếng sandwich và bắt đầu ăn.

- Coi chừng miếng thịt tuột - anh da đen cảnh giác - Miếng này cho anh, Adams ạ. Còn lại là phần tôi.

Nick cắn sandwich. Anh da đen ngồi đối diện hẳn, bên cạnh Ad. Trứng và thịt chiên còn nóng ăn thật tuyệt.

- Ông Adams quả là đang đói - anh da đen nói. Còn ông kia, người nhỏ con Nick nghe tên vốn là một cựu võ sĩ thì ngồi im. Ông ta chẳng nói gì từ khi anh da đen chặn lại về vụ con dao.

- Ông ăn thêm một miếng bánh mì nhúng mỡ chiên nghe ?

- Bugs nói.

- Rất cảm ơn.

Ông võ sĩ nhìn Nick.

- Dừng thêm không, ông Aldoph Francis ? - Bugs chìa cái chảo ra.

Ad không trả lời, mà cứ nhìn Nick.

-- Ông Francis ? - giọng anh da đen nhẹ nhàng.

Ad không trả lời, mà cứ nhìn Nick.

- Tôi đang nói với ông đấy, ông Francis - anh da đen nói dịu dàng.

Ad cứ tiếp tục nhìn Nick, cái mũ kết đã kéo xuống sát mắt, Nick thấy bồn chồn.

- Làm cái chó gì mà mày đi qua đường này? - giọng nói

với Nick phát ra gay gắt từ dưới vành mũ.

- Mày nghĩ mày là cái chó gì ? Đồ đẽ hoang thối tha. Mày tới đây không ai mời, ăn đồ ăn của người ta rồi khi người ta hỏi mượn con dao thì mày lại cà chớn.

Ông ta lơ nhìn Nick, khuôn mặt ông trắng bệch còn đôi mắt thì hầu như khuất hẳn dưới vành mũ.

- Mày tưởng ngon hả? Có thằng chó nào xúi mày lết tới đây không?

- Đâu có ai ?

- Đúng là đâu có ai xúi. Cũng không có ai rủ mày ở lại.

Mày tới đây rồi cà chớn về cái khuôn mặt của tao, hút thuốc của tao, uống nước của tao rồi ăn nói cà chớn. Mày nghĩ rồi mày sẽ đi đường nào?

Nick chẳng nói gì. Ad đứng dậy.

- Nói cho mày nghe nghe, thằng chó đẽ vàng da Chicago kia. Mày sẽ bị đánh bể sọ nghe chưa ?

Nick bước lui lại. Gã đàn ông nhỏ thó cứ từ từ tiến lại, bước tới một cách vững chắc, chân trái đi trước, chân phải kéo theo sau.

- Đánh tao đi - ông ta lúc lắc cái đầu - Thử đánh coi.

- Tôi không muốn đánh ông.

- Mày đâu có tránh né được kiểu đó. Mày sẽ bị cho một trận hiểu chưa ? Tiến tới thử đánh tao coi.

- Thôi ông ơi - Nick nói.

- Được rồi, đồ chó.

Ông ta nhìn xuống chân Nick. Khi ông vừa nhìn xuống thì anh da đen, đã theo sát ông từ khi ông rời đồng lửa, trụ lại và đập cái gì đó vào gáy ông ta. Ông ta ngã tới trước, còn Bugs buông rơi cái dùi cui bọc vải xuống cỏ. Ông ta nằm sấp mặt trên cỏ. Anh da đen xốc ông lên, đầu ông rũ sang một bên, và lôi ông về chỗ đồng lửa. Bộ mặt ông ta coi thảm thương, đôi mắt mở thô lỗ. Bugs nhẹ nhàng đặt ông ta xuống.

- Lấy giùm nước trong cái xô kia đi, ông Adams - anh nói - Chắc tôi đập hơi mạnh tay.

Anh da đen dùng tay hất nước vào mặt ông ta và nhẹ nhàng kéo tai ông. Đôi mắt nhắm lại.

Bugs đứng dậy :

- Ông ta sẽ khỏe thôi. Chẳng gì phải lo. Rất tiếc, ông Adams ạ.

- Đâu có gì. - Nick nhìn xuống ông ta. Hắn thấy cây dùi cui và cầm lên. Nó có tay cầm mềm và gọn trong nắm tay của hắn. Nó có một lớp da bọc màu đen lại thêm một lớp khăn tay bọc ở đầu nữa.

- Tay cầm bằng xương cá voi - anh da đen nói. Thứ này hết sản xuất rồi. Tôi chưa biết anh có thể tự vệ đến cỡ

nào, nhưng tôi không muốn anh đánh ông ta hoặc làm ông ta nghĩ là mình ngon lành hơn thực lực ông ấy.

Anh da đen lại mỉm cười. - Nhưng ông lại thích đánh ông ấy.

- Tôi biết cách. Ông ta sẽ chẳng nhớ gì đâu. Tôi cứ phải làm thế để chặn lại mỗi lần ông ta nổi cơn.

Nick vẫn nhìn người đàn ông trên cỏ, với đôi mắt khép lại, trong ánh lửa? Bugs thấy thêm vài khúc củi vào đồng lửa.

- Ông khỏi quan tâm đến hấn làm chi. Vụ này tôi đã gặp rất nhiều lần trước đây.

- Ông ta bị làm sao mà điên vậy? - Nick hỏi.

- Ôi, thiếu gì chuyện - anh da đen nói bên đồng lửa - Làm một cốc cà phê này không, ông Adams?

Anh đưa Nick một tách cà phê và vuốt lại chiếc áo khoác anh đã đặt dưới đầu ông võ sĩ.

- Hấn bị đánh nhiều quá, đó là một chuyện - anh da đen nhấp chút cà phê - nhưng chuyện đó cũng là đơn giản thôi. Lúc đó em gái hấn làm quản lý cho hấn mà báo chí cứ viết đủ thứ chuyện về anh em này, chuyện hấn yêu em gái thế nào rồi hai người cưới nhau ở New York ra sao, mấy chuyện đó gây đủ điều khó chịu.

- Tôi nhớ ra chuyện đó rồi.

- Phải? Dĩ nhiên họ đâu phải anh em ruột khỉ gì đâu,

nhưng có cả đồng người không ưa chuyện đó và bắt đầu phát biểu linh tinh đến một ngày kia thì cô ta đi mất không trở lại nữa.

Anh uống cà phê và đưa tay lên chùi miệng.

- Thế là hấn điên. Uống chút cà phê nữa nhé, ông Adams ?

- Cảm ơn.

- Tôi gặp cô ấy đôi lần - anh da đen tiếp - Cô ta xinh dễ sợ. Mà coi giống hấn đến độ có thể nghĩ là anh em sinh đôi. Mặt mũi hấn coi đâu đến nỗi tẻ nếu đừng bị đánh quá như thế.

Anh ngừng lời. Câu chuyện có vẻ đã kết thúc.

- Ông gặp ông ấy ở đâu vậy ? - Nick hỏi.

- Trong tù - anh da đen đáp - Hấn gây lộn đánh nhau suốt từ lúc cô ấy bỏ đi, teh-& là người ta tổng giam. Tôi thì đi tù vì chém một thằng nọ.

Anh mỉm cười, rồi nói tiếp với giọng nhẹ nhàng :

- Lập tức tôi thấy ưa hấn, khi ra tù liền tìm hấn. Tôi thích sống chung với hấn. Hấn thì khoái nghĩ rằng tôi điên mà tôi cũng chẳng quan tâm chuyện đó. Tôi thích ngao du đây đó mà tôi cũng chẳng phải ăn cắp ăn trộm gì để được đi chơi như thế. Tôi khoái sống như một người đàn ông hoang.

- Thế hai ông làm cái gì ?

- Ồ. Chẳng phải làm gì cả. Chỉ ngao du. Hẳn có tiền.
- Ông ta chắc kiếm được nhóc tiền.
- Đương nhiên rồi. Hẳn tiêu sạch, hoặc bị người ta moi sạch. Cô ấy gửi tiền cho hẳn.

Anh khơi lửa lên.

- Cô ấy quả là người đàn bà tuyệt vời - anh tiếp - giống y chang như hẳn đến độ tưởng là anh em sinh đôi.

Anh da đen nhìn qua người đàn ông đang nằm thở nặng nề. Mớ tóc vàng của ông rũ xuống trán. Bộ mặt méo mó trông như trẻ con, trong giấc ngủ.

- Bất cứ lúc nào tôi cũng có thể gọi hẳn dậy, ông Adams ạ. Nếu không phiền thì tôi mong rằng ông nên lui đi. Tôi không muốn đuổi khách, nhưng sợ hẳn nổi cơn khi lại nhìn thấy ông. Tôi buộc lòng phải đập hẳn mà đó là cách duy nhất mỗi khi hẳn lên cơn. Tôi lúc nào cũng phải lo giữ cho hẳn đừng tiếp xúc với ai. Ông không phiền chứ, ông Adams ? Thôi, đừng cảm ơn tôi, ông ạ. Tôi đã cảnh giác ông về hẳn nhưng hẳn coi bộ thích ông nên tôi tưởng mọi chuyện cũng ổn. Theo đường rầy ông sẽ gặp một thị trấn cách đây chừng hai dặm. Nó tên là Mancelona. Tôi cũng định rủ ông ở lại qua đêm nhưng bây giờ thì không được rồi. Ông cầm theo ít bánh mì với thịt nhé? Mà thôi, tốt hơn là ông mang theo một miếng sandwich - Anh ta nói tất cả

điều này bằng một giọng trầm, nhẹ và khiêm tốn của một người da đen.

- Vậy thôi. Tạm biệt, ông Adams? Tạm biệt và chúc may mắn.

Nick rời bước khỏi chỗ đồng lửa, băng qua khoảng trống và trở lên đường rầy. Khuất khỏi tầm ánh lửa, hắn đứng lại lắng nghe. Giọng trầm dịu của anh da đen vẫn tiếp tục, nhưng hắn không nghe được nội dung. Rồi hắn nghe tiếng ông võ sĩ nói :

- Tao nhức đầu dễ sợ, Bugs à.

- Rồi sẽ khoẻ thôi, ông Francis - giọng anh da đen trấn an - Chỉ cần làm một cốc cà phê nóng này thôi.

Nick vượt hết bờ dốc và lên tới đường rầy. Hắn thấy trên tay mình đang cầm một miếng sandwich nên bỏ nó vào túi. Đứng ở chỗ cao này, trên đường rầy trước khi quẹo khuất vào những ngọn đồi, hắn vẫn còn nhìn thấy ánh lửa ở khoảng trống bìa rừng đó.